

SEPIELLA JAPONICA SASAKI, 1929 EN ALPHEUS GLABER (OLIVI, 1792) IN DE DUITSE BOCHT

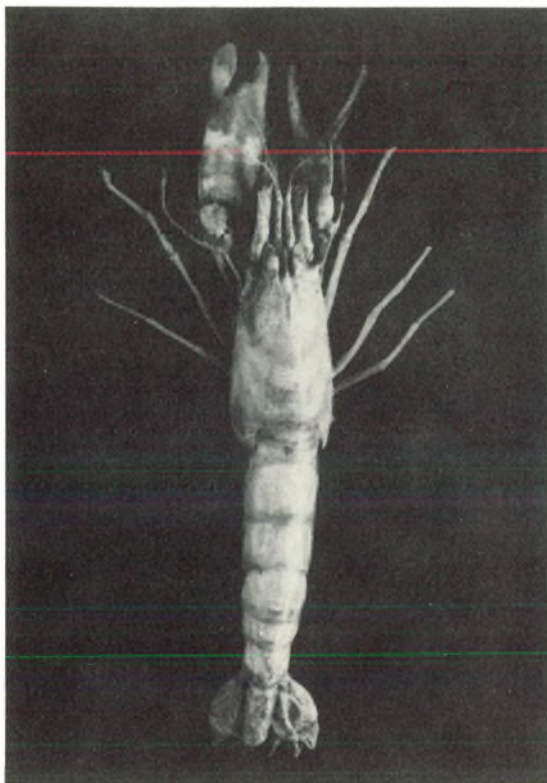
Howard-Paul Wagner

Foto's van de schrijver

Inktvissen, kreeften en sommige krabben mogen niet zomaar van de vissersboten meegenomen worden. Daarom koop ik deze altijd op de vismarkt; zo ook op 9 mei 1980. In die periode visten de kotters, die binnenliepen in Scheveningen, in de Duitse Bocht.

Die ochtend had ik besloten op de vismarkt te kijken voor een Sepia om deze dan te gaan ontleden. Aangekomen bij de viskraam, waar ik meestal dit soort dieren koop, vroeg ik de verkoopster of zij soms Sepia's had, die afkomstig waren van de Scheveningse visserij. Ze wees me een bak aan waarin, zoals altijd, lichtelijk tot zwaar beschadigde exemplaren van *Sepia officinalis* Linné, 1758 lagen. Ik zocht een zo gaaf mogelijk exemplaar uit. Het was een tamelijk klein exemplaar van zo'n 23 à 24 centimeter.

Eenmaal thuisgekomen dook ik de schuur in om de inktvis te gaan ontleden. Pas toen ik het dier wilde determineren, viel mij op dat deze Sepia het kenmerkende streepjespatroon miste,

Afb. 1.

De garnaal Alpheus glaber, gevonden in de maag van de inktvis Sepiella japonica. Iets vergroot.

Afb. 2.
Kaken van *Sepiella japonica*.

dat *Sepia officinalis* wel heeft. Ik sneed de mantel open en haalde het rugschild van de *Sepia* eruit, dat ook al niet leek op dit van *Sepia officinalis*. Een andere verrassing bleek in de maag van de inktvis te zitten. Deze herbergde namelijk een garnaaletje van opmerkelijke versheid en gaafheid. Het dier heb ik geprepareerd en in mijn verzameling opgenomen (afbeelding 1). Behalve het rugschild heb ik ook de "papegaaibek" bewaard, radula en hoornringen van de zuignappen vergetend.

Mijn pogingen om de garnaal te determineren liepen op niets uit, waardoor ik uiteindelijk contact opnam met het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. Er werd een afspraak gemaakt met Dr. L. Holthuis.

Behalve de garnaal nam ik ook de "papegaaibek" en het rugschild van de inktvis mee. De garnaal werd gedetermineerd als de soort *Alpheus glaber* (Olivi, 1792), hij komt voor in de Middellandse Zee, de Zuidelijke kusten van Engeland en Ierland en in het diepwaterkanaal in de zuidelijke Noordzee. De garnaal was nog nooit zó noordelijk gevonden.

Aangezien het dier in een uitstekende staat verkeerde, moest het pas gevangen zijn door de inktvis. Het dier is afkomstig van de bodem, want er zat enorm veel zand in de inktvissenmaag. De garnaal komt waarschijnlijk van grote diepte. Literatuur bevestigt deze conclusies; als leefdiepten wordt 27 - 100 meter genoemd, de dichtste bezetting op 50 - 70 meter diepte. Van het rostrum tot en met de staart meet het dier 53 mm. De totale lengte is 73 mm.

Het dier is enigszins doorzichtig met op beide zijden van het rostrum wat ivoorwitte vlekjes. De rug van het rostrum, de rest van het lichaam en de staart dragen een helder oranje-rood patroon.

Ook het rugschild, waarvan ik dacht dat het misschien een juveniel exemplaar was van *Sepia officinalis*, liet ik zien. Er werd met de collectie vergeleken en al gauw kwamen we tot de conclusie dat we te maken hadden met een rugschild van *Sepiella japonica* Sasaki, 1929, waarvan wel eens vaker exemplaren aangespoeld zijn op het strand van Zandvoort (Van Regteren Altena) en bij Wijk aan Zee (Buizer).

Oorspronkelijk komt de soort in de Japanse en Chinese wateren voor.

Afbeelding 2 en 3 laten de "papegaaibek" resp. het rugschild zien van *Sepiella japonica* Sasaki, 1929.

Van Regteren Altena schreef, dat de rugschilden volgens hem afkwamen van geïmporteerde *Sepiella*'s, die na consumptie overboord gegooid waren van een boot. Lacourt heeft hier indertijd op gereageerd en Van Regteren Altena erop gewezen dat sommige dolfijnsoorten en zeeschildpadden, welke voorkomen in de Pacific, hier ook wel eens gesignaleerd worden. Waarom zou zo'n *Sepiella*, die een snelle zwemmer is, net als alle andere inktvissen, hier niet kunnen "verdwalen"? Dit klinkt erg aannemelijk en is goed mogelijk.

Afb. 3.
Rugschild van Sepiella japonica.

Een andere mogelijkheid, is dat we hier te maken hebben met een zogenaamde "Arctische" soort, hetgeen betekent dat zo'n soort in een deel of in het hele Arctische gebied voor kan komen. Dit verklaart dan ook de vondsten van meerdere exemplaren rugschilden. Ook geeft deze mogelijkheid een verklaring voor het voorkomen van de soort in Russische en zelfs één keer in Amerikaanse wateren. Uitgaande van deze mogelijkheid zou de soort via de Russische wateren van de Noorse kust afkomend, in de Duitse Bocht terecht komen. Als het nog verder door zou zwemmen komt het al gauw langs Zandvoort en Wijk aan Zee. Eén ding staat in ieder geval vast; *Sepiella japonica* kan in ieder geval in onze wateren voorkomen, hetgeen bevestigd wordt door de aanwezigheid van de garnaal, *Alpheus glaber* in de maag van de inktvis.

LITERATUUR

REGTEREN ALTENA, C.O. Van. - Schilden van *Sepiella japonica* aangespoeld bij Zandvoort (1976). BASTERIA 40: 13-16.

BUIZER, D.A.G. - Schilden van de inktvis *Sepiella japonica* Sasaki op het strand bij Wijk aan Zee gevonden (1977). Het Zeepaard 37 (1): 6-9.

Deze grote pijlinktvis of *Ommastrephes sagittatus* (Lam., 1798) is op 1 mei 1954 op het zuidostrand van Scheveningen aangespoeld. Een dergelijke vondst komt wel eens meer voor, maar veel meldingen zijn er niet. De grote pijlinktvis is evenals trouwens alle pijlinktvissen een bewoner van de open zee, waar hij in scholen voorkomt. Overdag houden zij zich op grotere diepten op om 's nachts op jacht te gaan. Het zijn snelle zwemmers, gemakkelijk te herkennen aan de beide lange vangarmen, die niet alleen aan de knotsvormige uiteinden, maar over bijna driekwart van de lengte met zuignappen zijn bezet.

Er zijn van deze bewoner van de Atlantische Oceaan ook massale strandingen bekend, zoals in februari 1937, toen duizenden op de oostkust van Schotland de dood vonden. A.C. Stephen veronderstelt, dat het verschil in zoutgehalte tussen het water in de zee-inhammen en dat van de open zee de dieren parten heeft gespeeld.

Tot slot nog even de plaats van de grote pijlinktvis in de systematiek:

- klasse CEPHALOPODA - Koppotigen
- onderklasse DIBRANCHIA(TA) of COLEOIDEA
- orde DECAPODA of DECABRACHIA - tienarmige inktvissen
- onderorde TEUTHOIDEA
- familie OMMASTREPHIDAE
- geslacht OMMASTREPHES d'Orbigny, 1825
- syn. OMMATOSTREPHES Agassiz, 1846
- soort *Ommastrephes sagittatus* (Lamarck, 1798).

Foto: B. Entrop.

W.F.